

Sarlós Gábor

**Vörösiszaptól a klímaváltozásig:
Tájékoztatottság nélkül
nincs felkészültség**

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Hipotézis

- Egy ipari katasztrófa kapcsán a **'szoft' tényezők** kiemelten fontos szerepet játszanak a károk mérséklésében és a társadalom helyreállításában
- Az egyének és a társadalom erejét nem pusztán anyagi jólétük adja, hanem az a képességük, hogy támogatásra, együttműködésre, a **társadalmi kohézióra építve képesek megújulni**
- Mindehhez **nagyfokú bizalomra és az információhoz való hozzájutásra** van szükség

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

- **Bizalmatlanság** a magyar politikai intézményekkel, különösen a politikusokkal és a pártokkal szemben - bizalom a honvédséggel és a rendőrséggel szemben (Gerő-Szabó 2015:44)
- Az **interperszonális bizalom szintje még alacsonyabb**, minden negyedik fiatal úgy gondolja, hogy az emberekben nem lehet megbízni (Fekete, 2020)

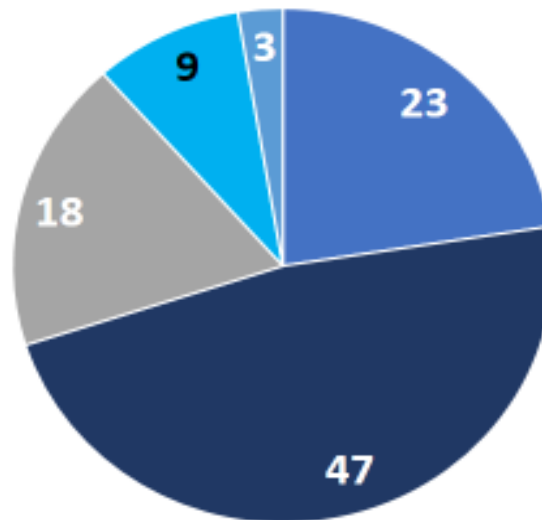
Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

- Kommunikációs deficit (Bartal-Ferencz, 2015):
 - *“az érintett települések lakosságával való **kommunikáció**, de legfőképpen a **konzultáció hiánya**”*
 - *“**információs-kommunikációs hiányosságok** tartósan rányomták a bélyeget az önkormányzat tevékenységének megítélésére”*
 - *“egyre inkább **torzult az információ és vált virtuálissá a világ**”*
 - *“az önkormányzat **nem kellően kommunikálta a lakosság felé** ezen „központilag” eldöntött beruházások hasznosságát, hanem magától értetődőnek vette, hogy az emberek felismerik a beruházások közösségi, társadalmi és gazdasági hasznát”*

2010: Sokan *nem tudtak* hozzájutni a szerintük szükséges információhoz

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatás nélkül nincs felkészültség

„Követi-e ma is a vörösiszap katasztrófa utóéletével kapcsolatos híreket, információkat?” (%) N=337

■ Nem ■ Néha ■ Gyakran ■ Mindig ■ Nem érdekel

2020: Sokan már *nem is akarnak hozzájutni* ehhez az információhoz; és túl akarnak lépni a katasztrófa emléken

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

		A katasztrófa mindennapos beszédtema–e az Önök településén az emberek között?	
		igen	nem
Aggódok a vírus miatt	1 - egyáltalán nem	0%	100%
	2	9%	91%
	3	22%	78%
	4	37%	63%
	5- teljes mértékben	56%	44%

2020: A vörösiszap-katasztrófa mai megítélése a mai napig befolyásolja az új krízistől való félelmet - koronavírus

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

		A katasztrófa mindennapos beszédtema-e az Önök településén az emberek között?	
		igen	nem
Aggódok a klímaváltozás miatt	1- egyáltalán nem	0%	100%
	2	13%	87%
	3	25%	75%
	4	28%	72%
	5 - teljes mértékben	39%	61%

2020: A vörösiszap-katasztrófa mai megítélése a mai napig befolyásolja az új krízistől való félelmet – klímaváltozás

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Analógia: Csernobil narratíva elemzés (Sarlós-Fekete, 2019):

Csernobil (30 évvel később)

- jelképként él tovább
- lezárt történetként tekintünk rá
- interpretációja a mai társadalom aspirációit , igényeit tükrözi
- jelentős részben az "infotainment", a szórakoztatóipar része

Vörösiszap-ömlés (10 évvel később)

- ✓ jelképként él tovább (?)
- ✓ lezárt történetként tekintünk rá
- ✓ interpretációja a mai társadalom aspirációit, igényeit tükrözi

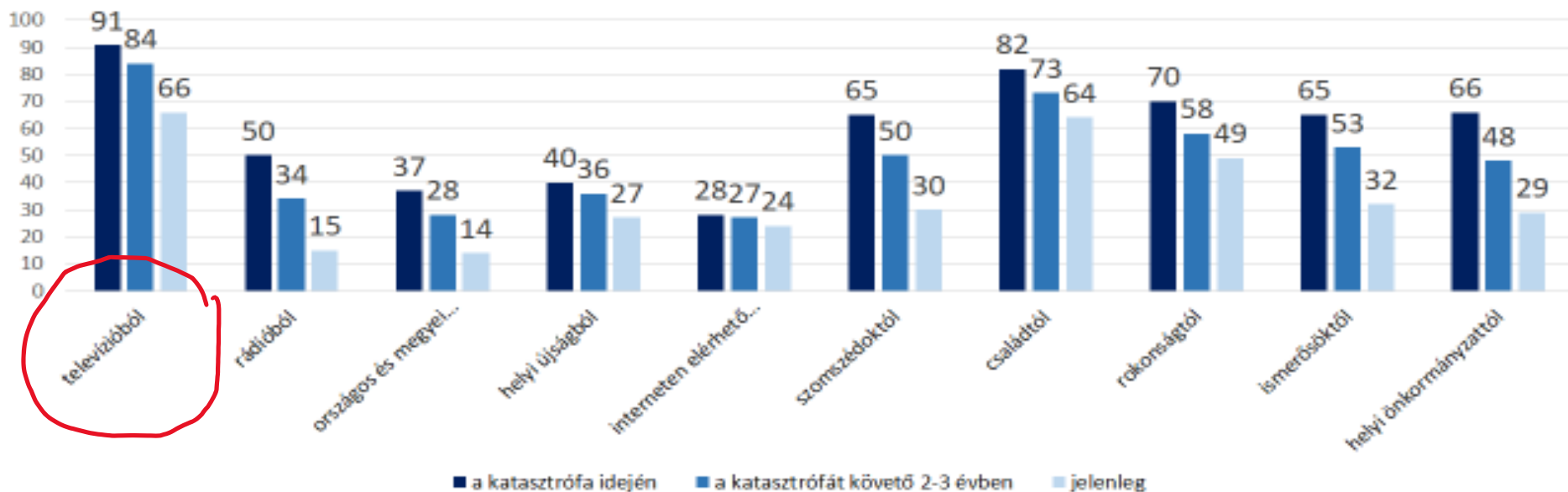
Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Vörösiszap-katasztrófa narratíva (Szondi-Sarlós, 2014):

- 2010 október – 2012 július, 21 hónap, 2152 cikk tartalomelemzése 6 szempont szerint: kulcstéma, keretezés, hangvétel, információforrás, média és érintetti csoport jelenléte
- Árnyalt, összetett, főleg az egyes időszakok szerinti tematizálás
- Fink (1986) 4 lépcsős krízis modellje nem adaptálható pontosan, a krízisnek nincs lezáró szakasza
- Egy ipari - környezeti krízis esetében nehéz megállapítani, mikor is van vége Ullberg (2001)

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatás nélkül nincs felkészültség

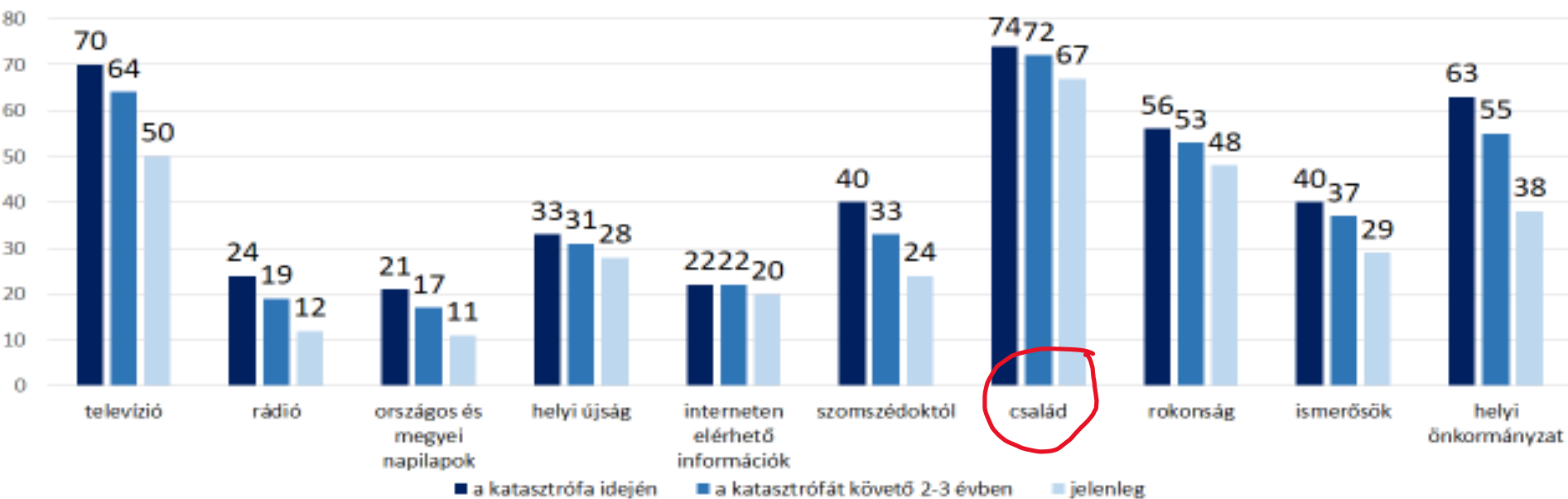
Informálódás forrásai (milyen forrásokból követték a vörösiszap katasztrófával kapcsolatos híreket, fejleményeket a különböző időszakokban) (%)

2020: Legtöbbsen még ma is a TV-ből tájékozódnak...

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékozottság nélkül nincs felkészültség

Az információk hitelessége, a hírforrások megbízhatósága (%) N=339

2020: ... de a családnak hisznek

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Vörösiszap-katasztrófa mai narratíva:

- emlékezés
- bírósági ügyek, kártérítés
- helyreállítás, fejlődés
- .
- .
- .
- a máig húzóó hatások

2020: Az egyes média(csoportok) kizárólag egyes narratívákat jelenítenek meg, így hozzájárulnak egy polarizált kép kialakulásához

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Konklúzió

A polarizált interpretációk és a szűrőbuborékok gyengítik a társadalmi kohéziót, ezzel pedig csökkentik egy következő katasztrófa esetén (koronavírus, klímaválság, stb.) a társadalom ellenállóképességét

Vörösiszaptól a klímaváltozásig: Tájékoztatottság nélkül nincs felkészültség

Felhasznált irodalom

Bartal Anna Mária – Ferencz Zotán (2015): [A vörösiszap-katasztrófa társadalmi hatásai](#). Budapest: Argumentum Kiadó – MTA TK Szociológiai Intézet

Fekete Mariann (2020): Globális gondolkodás és felelősségvállalás vs új nacionalizmus. Kultúra és közösség DOI 10.35402/kek.2020.1.4.

Gerő Márton – Szabó Andrea (2015): *Politikai tükör. Jelentés a magyar társadalom politikai gondolkodásmódjáról, politikai integráltságáról és részvételéről, 2015*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest.

Sarlós Gábor – Fekete Mariann (2019) Seeing the Unseen: The Chernobyl Imprint on the Hungarian Public Sphere, *Journal of Public Affairs*, New York, NY: John Wiley & Sons, DOI: 10.1002/pa.1931

Sarlós Gábor – Szondi György (2014) 'Crisis communication during the red sludge spill disaster in Hungary—a media content analysis-based investigation', *Journal of Public Affairs*, vol. 15, no 3 pp. 277–286, New York, NY: John Wiley & Sons